

Komentarz w sprawie sankcji na surowce pochodzące z Rosji

Rada Unii Europejskiej przyjęła 8 kwietnia 2022 roku piąty pakiet sankcji wobec Rosji jako konsekwencję inwazji na Ukrainę. Bodźcem dla kolejnej rundy restrykcji są dowody zbrodni wojennych dokonanych przez wojska rosyjskie w ukraińskiej Buczy. Sankcje są skierowane wobec podmiotów gospodarczych jak i osób prywatnych. Ich celem jest ograniczenie środków na dalsze prowadzenie działań wojennych przez Rosję oraz wzmocnienie presji na Kreml. Wysoki Przedstawiciel do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa Unii Europejskiej, Josep Borrell, określił, że celem sankcji jest “wyjaśnienie decydom na Kremlu, że ich nielegalna agresja wiąże się z dużymi kosztami.”¹

Pakiet sankcji zawiera szereg ograniczeń w handlu z Federacją Rosyjską. Są nimi:

- zakaz zakupu, importu i przesyłania stałych paliw kopalnych - w tym węgla
- zakaz udostępniania unijnych portów dla statków pod rosyjską banderą (z wyjątkami dla pomocy humanitarnej, produktów rolno-spożywczych i energii)
- zakaz przewozów drogowych przez ciężarówki rosyjskie oraz białoruskie na terenie UE wraz z tranzytem (wyjątki dotyczą produktów rolno-spożywczych, medycznych oraz pomocy humanitarnej)
- zakaz eksportu elektroniki oraz półprzewodników, oprogramowania, paliw do silników odrzutowych oraz maszyn transportowych
- zakaz importu drewna, alkoholu, cementu, nawozów i owoców morza
- szereg środków gospodarczych, które wzmacniają dotychczasowe restrykcje lub uzupełniają luki prawnej, takie jak: zakaz udziału firm rosyjskich w zamówieniach publicznych, wykluczenie wsparcia publicznego dla rosyjskich organów publicznych, zakaz wnoszenia depozytów w kryptowalutach oraz zakaz sprzedaży banknotów i papierów wartościowych z UE do Rosji
- objęcie sankcjami indywidualnymi osób odpowiedzialnych za udział w inwazji lub rozprowadzających wojenną narrację
- zakaz transakcji, odcięcie od systemu SWIFT oraz zamrożenie aktywów czterech kluczowych rosyjskich banków

ZAKAZ IMPORTU WĘGLA Z ROSJI

W przededniu decyzji Rady o piątym pakiecie sankcji wobec Rosji, Polska przyjęła ustawę wprowadzającą embargo na import rosyjskiego węgla.² Ponadto, przyjęta przez Sejm ustawa wprowadza sankcje pozwalające zamrażać majątki rosyjskich oligarchów oraz innych osób wspierających reżim Władimira Putina. Uzasadnienie do ustawy stanowi, że import paliw

¹<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/04/08/eu-adopts-fifth-round-of-sanctions-against-russia-over-its-military-aggression-against-ukraine/>

²<https://biznesalert.pl/polska-wprowadza-embargo-na-wegiel-z-rosji-w-przeddzien-embargo-unijnego-oto-jak-dziala/>

energetycznych z Rosji jest w obecnej sytuacji zagrożeniem dla bezpieczeństwa Polski, gdyż przekazywane fundusze finansują działania wojenne Kremla w Ukrainie.

Sprawozdawca w uzasadnieniu ustawy zwraca uwagę, że choć import węgla z Rosji wciąż stanowi wysoki udział w całościowym imporcie tego paliwa (66 procent w 2021 roku) to od 2018 roku ilościowy import rosyjskiego węgla systematycznie spada. Jest to związane z ogólnym spadkiem importu węgla do Polski, który od 2018 roku spadł z 19,3 mln ton do 12,6 mln ton w 2021 roku.³ Pokazuje to, że choć użycie węgla z Rosji pozostaje na dość wysokim poziomie to spadek jego użycia jest równie dynamiczny co oznacza, że możliwe jest odejście od tego paliwa nawet jeśli będzie się to wiązać z czasowymi trudnościami w zakresie utworzenia nowych kanałów zaopatrzenia w ten surowiec.

Co więcej, obecnie Polska zaspokaja swoje zapotrzebowanie na to paliwo stałe aż w 80 procentach z własnym wydobyciem, co pokazuje dużą samowystarczalność energetyczną.⁴ Polskie elektrownie, które są własnością spółek Skarbu Państwa wykorzystują w znacznej mierze krajowy surowiec a ten importowany jest spalany jedynie w nieznaczącej ilości. Importowany węgiel z Rosji może być zastąpiony węglem czeskim, który stanowi drugi największy kraj eksportowy do Polski tego paliwa.

Zgodnie z oświadczeniem Rady całkowity zakaz importu węgla z Rosji będzie obowiązywał od sierpnia 2022 roku. Obecnie niemożliwe stało się nawiązywanie nowych umów na zakup rosyjskiego węgla. Dotychczas istniejące umowy będą musiały rozwiązane w ciągu czterech miesięcy od opublikowania decyzji w dzienniku urzędowym UE.

Jest to najbardziej dotkliwe dla Federacji Rosyjskiej ograniczenie handlu w piątym pakiecie sankcji przyjętym przez Radę. W 2020 roku blok importował 49 mln ton węgla o wartości 8 mld euro rocznie.⁵ Oznacza to, że odejście od spalania węgla z Rosji będzie wiązało się z oparciem się wspólny na wydobywanych przez siebie surowcach oraz zmianie kanałów importowych węgla.

Wiele krajów wspólnoty wydłuża obecnie czas funkcjonowania swoich węglowych bloków energetycznych, które miałyby w krótkiej perspektywie zostać przeznaczone do zamknięcia. Biorąc pod uwagę ryzyko związane z zaprzestaniem przesyłu gazu ziemnego przez Rosję oraz konsekwencje zakazu importu węgla z Rosji, kraje członkowskie postawiają przedłużać żywotność swoich bloków węglowych, aby zabezpieczyć swoje bezpieczeństwo energetyczne. Konieczność taką ogłosili premierzy Włoch i Grecji.

Także Polskę, której energetyka aż w 70 procentach jest oparta na spalaniu węgla może czekać wydłużony okres odejścia od węgla. Dotychczasowy plan zakładał całkowite odejście od tego paliwa do roku 2049 i zastąpienie go miksem opartym o energię odnawialną oraz jądrową. W związku z trwającą wojną w Ukrainie sytuacja energetyczna Polski stała się trudniejsza. Zwrócił na to uwagę wicepremier

³<https://konkret24.tvn24.pl/polityka,112/wawrzyk-o-wstrzymaniu-importu-węgla-z-rosji-moze-zdecydowac-tylko-komisja-europejska-sprawdzamy,1097266.html>

⁴<https://businessinsider.com.pl/gospodarka/blokada-importu-węgla-z-rosji-ile-i-po-co-go-sprawdzamy/kzm2zkd>

⁵ <https://pro.politico.eu/news/eu-bans-russian-coal-imports>

Jacek Sasin, który powiedział, że plan odejścia od węgla do 2049 roku będzie musiał zostać zrewidowany a energetyka węglowa mogła funkcjonować w “znacznie dłuższej perspektywie”.⁶

ZPP wspiera sankcje wobec Rosji wobec jej barbarzyńskiej agresji na Ukrainę. Uważamy, że konieczne jest odcięcie Kremlowi funduszy na dalsze prowadzenie wojny a zakaz importu węgla jest skutecznym narzędziem. Polska posiada potencjał do zaspokojenia swoich potrzeb energetycznych także dzięki dywersyfikacji dostaw tego paliwa. Z tego powodu wprowadzone sankcje nie stanowią zagrożenia dla jej bezpieczeństwa energetycznego. Konieczna jest wspólne wprowadzenie sankcji na poziomie unijnym, aby móc jak najskuteczniej oddziaływać na postępowanie Rosji.

Z zadowoleniem przyjmujemy zapowiedzi polskiego rządu o całkowitej rezygnacji z importu rosyjskiego gazu i ropy. Wspieramy starania polskich władz o wspólną unijną pozycję w sprawie rezygnacji z importu pozostałych paliw kopalnych z Rosji. Apelujemy o twarde przedstawianie tej kwestii na forum Unii Europejskiej, aby jak najszybciej rozpocząć proces odejścia od rosyjskich surowców a tym samym odciąć Kreml od funduszy na finansowanie wojny w Ukrainie. Jako pozytywne odbieramy słowa Stałego Przedstawiciela Polski przy UE Andrzeja Sadosia, że jest gotowości większości państw bloku do rozpoczęcia prac nad sankcjami dotyczącymi ropy oraz gazu.⁷

Wraz z uruchomieniem Baltic Pipe, realne może stać się całkowite uniezależnienie od dostaw gazu z Rosji. Jeśli chodzi o ropę naftową tymczasem, zmiana kanałów jej dostawy nie jest procesem wykraczającym ponad nasze możliwości. Na świecie występują złoża, których eksploatacja mogłaby zostać szybko zwiększona. Potrzebne są intensywne negocjacje z partnerami handlowymi, aby móc jak najszybciej zabezpieczyć alternatywne źródła ropy dla Polski. Obecnie Polska posiada możliwości dywersyfikacji importu ropy dzięki swojemu naftoportowi, który posiada przepustowość pozwalającą na obsłużenie całego krajowego zapotrzebowania na ropę naftową. Zasadne zatem jest utrzymywanie twardego stanowiska w sprawie dalszych sankcji i całkowitego odjęcia się od rosyjskich surowców.

⁶ <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/polska-niepredko-zrezygnuje-z-wegla-sugeruje-sasin/9l6j7tk>

⁷ <https://www.money.pl/gielda/embargo-na-ropę-i-gaz-z-rosji-jest-gotowosc-do-rozporozczenia-prac-6755925724432992a.html>